

Varaždinski kantual

Franjo Jesenović, Varaždin

- 50 listova, 32x25 cm
IEF, 114 N
52. *Crkvena pjesmarica* za srednje i učiteljske škole
priredio prof. **Franjo Lučić**
Zagreb: St. Kugli, 1942.
164 str., 23x15 cm
ICG, bez sign.
 53. *Ludbreška crkvena pjesmarica*
Ludbreg: bez oznake izdavača, 1942.
*bez notnih zapisa.
48 str., 15,5x12 cm
Vlasn. Mladen Dolovski, Ludbreg
 54. *Slava Bogu* molitvenik i pjesmarica za školsku mladež,
priredio **Albe Vidaković**
Zagreb: izdanje "Svete Cecilije", 1944.,
182 str, 12x8,5 cm
ICG, bez sign.
 55. *Crkvene pjesme* za učenice građanske škole sestara milosrdnica
Zagreb: sestre milosrdnice, 1945.,
152 str., 17x12 cm
ICG, bez sign.
 56. *Izbirka zapisa crkvenih popijevaka*
rukopis, Novigrad Podravski, 1936.-1957.
22 str., 16x25 cm
Župna crkva "Rastanka svetih apostola", Novigrad Podravski
 57. *Izbirka zapisa crkvenih popijevaka Franje Čoliga* i drugih
zapisivača/
rukopis, Novigrad Podravski, 1952.-1960.
60 str., 16x25 cm
Župna crkva "Rastanka svetih apostola", Novigrad Podravski
 58. *Hrvatske crkvene popijevke*
ur. **Alojzije Domislović**
Zagreb: Zagrebački bogoslovi, 1960.
214 str., 17x12 cm
ICG, bez sign.
 59. *Hrvatska crkvena pjesmarica*
ur. dr. **Ivan Tylšer**
Zagreb: Nadbiskupski duhovni stol, 1976.
209 str., 17x12 cm
ICG, bez sign.
 60. *O Bože, nisam vrijedan*
ciklostil
Zagreb, 4. II. 1968. H. S.
1 list, 28x21 cm
Vlasn. Mladen Dolovski, Ludbreg
 61. *Nova crkvena pjesmarica*
ur. **Izak Spralja**
Zagreb: Kršćanska sadašnjost, Frankfurt/M: Naddušobrižnički
ured, 1973.
178 str., 16x11 cm
ICG, bez sign.
 62. *Hrvatska crkvena pjesmarica*
Zagreb: Kršćanska sadašnjost, Frankfurt/M: Naddušobrižnički
ured, 1976.
382 str., 15,5x11 cm
ICG, bez sign.
 63. *Hrvatske božićne popijevke*
ur. fra **Vice Blekić**
Zagreb: RKT župni ured Sv. Franje Ksaverskog, 1977.
112. str., 17x11 cm
ICG, bez sign.
 64. *Pjevajte Gospodu pjesmu novu*. Hrvatska liturgijska pjesmarica
gl. ur. **Izak Spralja**
Zagreb: Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda; Institut za
crkvenu glazbu pri KBF, 1983.
879 str., 16x11 cm
ICG, bez sign.
 65. *Hrvatske romarske bistričke popijevke iz Međimurja*
zabilježio i uredio **Miroslav Vuk**
rukopis, (1987.)
20 str. + 53 zapisa, 29x21 cm
IEF, 1338
 66. *Slavimo Boga*. Hrvatski katolički molitvenik i pjesmarica
ur. p. **Bernard Đukić**
Frankfurt am Main: Verlag Josef Knecht, 1990. (5. izd.)
832 str., 16x11 cm
ICG, bez sign.

Među bogatom glazbenom baštinom Franjevačkog samostana u Varaždinu ističe se više kantuala/zbornika iz prve polovice XVIII. stoljeća.

O baroknoj glazbenoj baštini tog samostana "donedavno se jedva što znalo, ali se nakon sređivanja muzikalija može reći da je ta baština ne samo brojnija već i značajnija nego što se pretpostavljalo."¹

Iz arhivskih provincijskih dokumenata saznajemo da se pri kraju XVII. st. u franjevačkim crkvama počinju izvoditi figuralne mise, poglavito se to može reći za Varaždin kad se znade da je crkva imala orguljaša od 1661. god. pa se pretpostavlja da je imala i orgulje koje su bile neophodne za izvođenje barokne sakralne glazbe. U XVIII. stoljeću se pak naveliko skladaju takve mise i izvode na bogoslužju, o čemu svjedoče kantuali/zbornici pojedinih samostana.

Zadržimo se na onom varaždinskom koji, ugravirano u kožu na hrptu korica, nosi naslov: *Liber sacrorum conventus Varasdinensis, 1731.*²

Taj kantual pisao je otac Konrad Potočnik (Leibnitz, 1687. – Ormož, 1737.), franjevac Provincije sv. Ladislava, kojoj je pripadao i varaždinski samostan. Potočnik je bio orguljaš i prepisivač kantuala (*scriptor choralium*). U varaždinskom samostanu nalaze se dva njegova kantuala: prvi iz god. 1731. i drugi iz god. 1732.

Pretpostavlja se da ih je napisao za potrebe franjevaca u Varaždinu ili su doneseni iz Križevaca ili Ormoža u Varaždin, kad je Josip II. god. 1786. u tim mjestima ukinuo franjevačke samostane. I u drugim franjevačkim samostanima nalaze se Potočnikovi kantuali: u Krapini, Čakovcu i Zagrebu; vjerojatno bi se koji njegov kantual našao i u mađarskim samostanima iste provincije.

Kantual iz god. 1731. velikoga je formata (32 x 22 cm), a ima 253 stranice. Budući da je solidno uvezan u tvrde korice, koje su presvučene izrezbarenom kožom, dobro je ušćuvan. Tintom je vrlo čitko pisan, a donosi prvi glas i bas instrumentalne pratnje tzv. šifrirani bas. Dok je melodija pisana u c-ključu, bas je u f-ključu. Ima označene raznovrsne mjere, tempa, te izmjene chorus (tutti) i solo. Pretpostavlja se da donosi polifonu glazbu, premda se na temelju zapisa ne znaju svi glasovi.

Tim kantualom se služio orguljaš franjevačke crkve prateći zbor franjevačkih bogoslova.

Kantual sadrži mise, korale i jedan motet – sve sa latinskim tekstom. Bilježi ordinarij 16 misa tj. *Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei.*

Za hrvatsku riječ "misa" u naslovu stoji "sacrum". Mise s oznakom "maius" imaju potpuni liturgijski tekst, točnije – teže prema tome. Kod ostalih pak misa u *Gloria* i *Credo* ne nalazimo cjeloviti tekst, a nekima nedostaje i čitavi *Benedictus*. Ponegdje je naznačeno da se *Benedictus* izvodi na melodiju iz *Creda*: "Et incarnatus est – i utjelovio se."

Svaka misa u naslovu nosi ime mjesta u kojem se nalazi franjevački samostan provincije sv. Ladislava. Iza imena mjesta poneka misa ima ime svete ili sveca kojemu je posvećena.

U kantualu mise se nižu ovim redom:

1. *Sacrum Zagrabiense maius*, vulgo:
Sacrum s. Ioannis Capistrani (str. 1-21)
2. *Sacrum Varasdinense maius*³ (str. 21-40)
3. *Sacrum Ormosdinense* (str. 40-55)
4. *Sacrum Crisiense*⁴ (str. 56-71)
5. *Sacrum Capronczense*, vulgo:
Sacrum s. Clarae (str. 71-85)
6. *Sacrum Crapinense* (str. 86-99)
7. *Sacrum Chaktornense*, vulgo:
Sacrum s. Caeciliae (str. 99-113)
8. *Sacrum Remeticense* (str. 113-125)
9. *Sacrum Szigetanum* (str. 126-140)
10. *Sacrum Verazense* (str. 141-155)
11. *Sacrum Sziglosiense* (str. 156-168)
12. *Sacrum Quinque Ecclesiense* (str. 168-183)
13. *Sacrum Ivanichense* (str. 184-196)
14. *Sacrum Canisiense* (str. 196-213)
15. *Sacrum Hrastoviczense* (str. 214-224)
16. *Sacrum Kosztanicense* (str. 225-238)

Muzikolog Ladislav Šaban te mise ovako procjenjuje: "Znatan broj tih misa nedvojbeno ide u red onog umjetnički najplemenitijeg i najvrednijeg što nam je ostalo iz glazbene baštine baroknog razdoblja gornje Hrvatske".⁵

Nakon misa slijede četiri melodije gregorijanskog korala sa šifriranim basom.

1. *Prosa Adventualis*: prepjev je odlomka Lukina evanđelja (Lk 1, 26-38) navještenja Isusova rođenja. Ispod latinskog teksta nalazi se hrvatski prijevod (str. 239-240).
2. *Sequitur Prosa Pashalis* – uskrсна posljednica: *Victimae Pashali laudes* – *Svetoj žrvi uskrsnici* (str. 240-243).
3. *Prosa in Festo Sanctissimi Corporis Christi* – tijelovska posljednica: *Lauda Sion Salvatorem* – *Hvali Sion Spasitelja* (str. 246-250).
4. *Prosa de s.p.n. Fracisco: Caput draconis ultimum* – *Posljednja glava zmaja* (str. 246-250).

Kantual završava motetom sv. Ivanu Kapistranu (De s. Capistrano), a počinje riječima: "Ad haec sacram solemnitate omnes accurrite" – "Na ovu svetu svečanost svi požurite" (str. 250-253).

Spomenuti kantual je mala riznica barokne liturgijske glazbe naših sjevernih krajeva. Marljivim glazbenicima je ponuda i izazov da u naše dane opet ožive drevne melodije, da zazvuče i otkriju glazbenu, religioznu dušu Sjeverne Hrvatske.

BILJEŠKE:

- 1 L. Šaban, Glazba u Franjevačkom samostanu u Varaždinu, *Varaždinski zbornik* 1181.-1981., Vž. 1983. str. 323.
- 2 Uređujući samostanski glazbeni arhiv L. Šaban je kantual upisao u registar pod naslovom: *Varaždinski kantual o. Konrada Potočnika: Liber sacrorum conventus Varasdinensis 1731.* (R-A 1).
- 3 L. Županović je tu misu obradio i dopunio za *Varaždinske barokne večeri* god. 1995.
- 4 L. Županović je tu misu obradio i dopunio, a bila je prvi puta izvedena na Varaždinskim baroknim večerima 1994.
- 5 L. Šaban, isto, str. 326.

Molimo pretplatnike da na vrijeme izvrše pretplatu za 1995. godinu.
Unaprijed zahvaljujemo